

Засідання Комітету підприємців легкої промисловості при ТПП України

14 лютого 2002 р. у Києві відбулось засідання Комітету підприємців легкої промисловості при ТПП України, на якому з доповіддю **«Перспективи та наслідки вступу України до СОТ для легкої промисловості України. Використання антидемпінгових та спеціальних заходів щодо внутрішнього ринку»** виступив Олександр БОРОДИНЯ, заступник начальника Управління легкої промисловості Мінпромполітики України, голова Комітету.

Члени Комітету висловили свої думки щодо розглядуваного питання.

Міркування науковців Українського науково-дослідного інституту з переробки штучних та синтетичних волокон (АТ УкрНДІПВ) щодо деяких проблем легкої промисловості у зв'язку із вступом України до Світової організації торгівлі — далі.

НАУКОВІ ДОСЛІДЖЕННЯ

Г.І.РУКАВЦЕВ, О.М.САВЕЛЬЄВА, кандидати технічних наук, **Л.А.ДМИТРЕНКО**
(Український науково-дослідний інститут з переробки штучних та синтетичних волокон — АТ УкрНДІПВ)

Деякі проблеми легкої промисловості у зв'язку із вступом України до Світової організації торгівлі

Some problems of light industry in connection with entry of Ukraine in World Trade Organisation.

Згідно з Указом Президента від 05.09.2001р. № 797 «Про додаткові заходи щодо прискорення вступу України до Світової організації торгівлі» до жовтня 2002 р. мають бути завершені двосторонні переговори з питань доступу до ринків товарів і послуг з делегаціями держав—членів Робочої групи з розгляду заявки нашої держави щодо цього вступу. На той час слід завершити роботу з гармонізації національного законодавства з вимогами та нормами системи угод Світової організації торгівлі (СОТ).

Цій проблемі було присвячено галузеву науково-практичну конференцію **«Легка промисловість на шляху до СОТ. Проблеми та перспективи»** (грудень 2001 р., Київський національний університет технологій та дизайну). На ній розглянуто загальногалузеві питання — інвестиційні, кредитні, податкові, митні, законодавчого захисту вітчизняного виробника. Проте учасники конференції не торкнулися

питань, що стануть перед кожним конкретним виробником, який захоче вийти зі своєю продукцією на ринки інших держав, і, насамперед, держав Європейського Союзу (ЄС), до якого Україна теж прагне увійти. Хоча частина підприємств легкої промисловості вже має деякий досвід виготовлення продукції на експорт, проте цей досвід часто базується на виготовленні продукції з давальницької сировини, без самостійних маркетингових досліджень зарубіжних ринків, без маркування цієї продукції своїми реквізитами походження (державна, виробник), на експортуванні її іноземними посередниками тощо, тому для вітчизняного виробника найсуттєвішими питаннями, на наш погляд, є:

1. Які в СОТ діють правила щодо продукції легкої промисловості, і, насамперед, відносно текстилю та одягу?
2. Яку продукцію, з погляду на її якість та безпеку, бажає одержувати іноземний, і, насамперед, європейський споживач?

Обговорено й затверджено план роботи Комітету на перше півріччя 2002 р. Так, у травні передбачено розглянути питання **«Діяльність українських виробників легкої промисловості з метою просування на ринки розвинутих країн»** та провести презентацію шкіряно-взутової промисловості України під час роботи міжнародної виставки LINEAPELLE (Болонья, Італія).

У червні на порядку денному **«Питання вдосконалення систем обліку продукції з використанням сучасних технологій»**.

Контактний телефон: (044) 246-33-57

3. Яким чином виробник цієї продукції має доводити її якість і безпеку згідно з міжнародними нормами? Коротко зупинимося на кожному з цих запитань.

Стосовно першого запитання розповсюджені та дискусійні на різних суспільних рівнях побоювання, пов'язані з вступом України до СОТ, щодо можливого нерегульованого імпорту іноземної продукції (конкурентоспроможної, насамперед, за ціною, і не завжди за якістю), що за низкою причин (податкових, митних, кредитних тощо) може призвести до скорочення випуску вітчизняної продукції і пов'язаною з цим зайнятістю населення. Щоб такі побоювання не стали основою для протистояння вступу до СОТ, доцільно звернутися до документів цієї організації.

Генеральна Угода по тарифах і торгівлі (ГАТТ) 1994 р. [1] включає «Угоду по текстильних виробках і одягу» (надалі — Угода 1994), що, як у ній вказано, має за мету створення комерційно значущих торговельних можливостей для нових постачальників у галузі торгівлі цими виробами і сприяння поліпшенню умов експортних поставок з найменш розвинених країн-членів СОТ. Угода охоплює текстильні вироби і одяг всієї номенклатури гармонізованої системи (ГС) опису та кодування товарів груп 50—63 та аналогічні вироби з деяких груп 30—49 та 64—96, які збігаються з такими ж групами Української класифікації товарів зовнішньоекономічної діяльності.

Угода 1994 успадкувала чинне з шестидесятих років виняткове ставлення до текстилю та одягу, до яких застосовують особливі правила торгівлі. Ці правила визнають труднощі, з якими стикається промисловість розвинених країн (якою наша держава може себе вважати) внаслідок конкуренції з дешевим імпортом. Для запобігання збиткам, які останній може спричинити, на основі «Угоди про міжнародній торгівлі текстилем» 1974 р. (МТТ) багато промислово розвинених країн в рамках двосторонніх угод або односторонніх дій встановлюють квоти на імпортування з менш розвинених і конкурентноспроможних країн (такі квоти може встановлювати як Україна до інших держав, так і останні — до України).

Спеціальний захисний механізм перехідного періоду, встановлений Угодою 1994, дає змогу членам СОТ вводити обмеження відносно окремих країн-експортерів у разі, коли імпортує держава може довести, що як загальний імпорту будь-якого виробу, так і імпорту з окремих країн здійснюється такими темпами та в таких обсягах, які спричиняють значний збиток чи загрожують таким збитком відповідній національній промисловості. Дії, передбачені захисним механізмом, можна вживати як за взаємною угодою після проведення консультації, так і в односторонньому порядку, проте у разі дотримання визначених умов та обов'язковою контролі з боку Спостережного органу з текстилю (Textiles Monitoring Body — ТМВ).

Угода 1994 має низку положень щодо боротьби з можливими порушеннями зобов'язань під час перевалювання та переадресування вантажів, у разі подання підірваних декларацій про державу походження чи виробника і фальсифікації інших документів. Вона також передбачає спеціальний режим для встановлених категорій держав (наприклад, тих, що не є учасниками МТТ з 1996 р., для нових експортерів, для найменш розвинених держав або для невеликих експортерів).

Таким чином, держави-члени СОТ та їх виробники продукції легкої промисловості згідно з вказаними документами захищені від недобропорядної конкуренції на світових ринках.

Щоб відповісти на друге запитання, слід звернутися до законодавчих актів ЄС і його органів (Ради, Європейської Комісії, Європейського Парламенту та ін.), які регламентують вимоги, зокрема, до текстильних матеріалів і виробів з них своїми документами (Директиви, Постанови, Рішення), що є обов'язковими для всіх учасників європейського ринку. Відомо, наприклад, що в ЄС передбачено обов'язкове потвердження відповідності продукції вимогам цих документів з маркуванням такої продукції відповідним знаком (ярликом).

Так, у літературному джерелі [2] встановлені екологічні критерії для надання права маркування еко-ярликом постільної та напільної білизни, у [3] — екологічні критерії для всієї групи текстильних виробів, до якої належать одяг та інтер'єрний текстиль, що за масою на 90% складається з текстильних волокон (за виключенням підлогових покриттів); пряжа й полотно, з яких ці виробу виготовлені, а у [4] — аналогічні критерії щодо взуття (у цій публікації не розглядаються). При цьому рішення про надання права еко-маркування мають приймати компетентні органи на основі проведених випробувань (треба зазначити, що поки в Україні немає відповідних органів та лабораторій, акредитованих на це право, — і це ще одне з найвищих завдань для практичних кроків щодо вступу до СОТ).

Регламентовані цими документами критерії (зупинимось на другому з них, найлізнішому) поділені на категорії: АІ — щодо текстильних волокон; АІІ — щодо процесів і хімікатів, включаючи барвники; В — щодо функціональності; С — щодо використання енергії та води під час виготовлення продукції (не є обов'язковими).

Критерії АІ розповсюджуються на усі види найпоширеніших волокон і регламентують граничний вміст різних речовин залежно від виду волокон: пестицидів та інших отруйних речовин, якими

можуть оброблятися рослини (для бавовняних і вовняних), рівень рН (для вовняних), сірки та цинку (для віскозних), міді (для міднозміаєчних), залишків акрилонітрилу та емісії його у повітря та воду (для акрилових), діоксиду азоту (для поліамідних), сурми (для поліефірних), пігментів, основаних на свинці (для поліпропіленових) тощо.

Критерії АІІ регламентують дозволи на використання чи невикористання тих чи інших препаратів або їх допустимі рівні під час виготовлення текстильних матеріалів, а саме: масел, восків, апаратів, шліхти під час чесання, прядіння, підготовки до ткання чи в'язання; хлорфенольних сполук; важких металів; хлору; миючих та пом'якшувальних засобів; йонних домішок важких металів у барвниках, пігментах, хромово-протравному фарбуванні; металевих комплексних та азобарвників; барвників та вогнезахисних речовин, що є концентрованими, мутагенними, отруйними, потенційно сенсибілізуєчими або мають різні ступені ризику згідно з відповідними Директивами ЄС (тобто можуть бути причиною онкологічних захворювань, викликати успадковані генетичні порушення, негативно впливати на плід в утробі жінки тощо); галогенових носіїв для протисадкових обробок; летючих органічних сполук в друкарських пастах; вільного чи частково здатного до гідролізу формальдегіду та ін.

Основними критеріями функціональності (В) є:

- ✓ Допустимий рівень зміни розмірів під час прання і сушіння залежно від структури матеріалу (трикотаж, тканина — ворсова або ін.), його призначення (наприклад — меблеві) тощо
- ✓ Стійкість пофарбування проти прання, поту (кислотного та лужного), мокрого та сухого тертя, світла

У цьому документі вказані міжнародні та європейські стандарти на методи оцінки усіх перелічених вище показників.

На відміну від країн ЄС в Україні і на території СНД немає аналогічних стандартів, критерії АІ та АІІ до цього часу не нормовано для продукції легкої промисловості і не оцінюють.

Як випливає з вищезазначеного, європейській споживач хоче купувати екологічно чисті текстильні матеріали та одяг, а правила, чинні в ЄС, захищають його від небезпечної продукції, і наш вітчизняний виробник і постачальник цієї продукції не зможуть не рахуватися з цим.

Розуміючи це, в УкрНДІПВ спільно з Інститутом екології та токсикології ім.Л.І.Медведя в 2000 р. розробили проект державного стандарту України «Матеріали та виробу текстильні і шкіряні. Основні гігієнічні вимоги», який гармонізовано зі стандартами системи «ЕКО-ТЕКС» Міжнародної асоціації екології текстилю. Цей проект включає екологічні вимоги до усіх текстильних виробів, шкіри, одягу, аксесуарів за номенклатурою показників, указаних вище в Рішеннях Європейської Комісії. Однак, дотепер цей проект знаходиться на узгодженні в Міністерстві охорони здоров'я України.

Відсутність національного нормативного документу на екологічні вимоги до текстилю та одягу і стандартів на методи визначення екологічних показників гальмуватиме практичну реалізацію виходу українських товарів легкої промисловості на світові ринки. Тим більше, що й лабораторій, акредитованих на право оцінки цих показників, в Україні до сьогодні немає через відсутність вказаних нормативних документів, на відповідність яким ця акредитація може бути проведена. Правда, вітчизняний виробник зможе звертатися до зарубіжних акредитованих на право видачі дозволу на маркування знаком «ЕКО-ТЕКС» лабораторій, проте ця послуга, звісно, буде для нього значно складнішою і коштоватиме більше порівняно з послугами вітчизняних лабораторій.

З погляду на це доцільно розглядати відповідь на третє, поставлене вище, запитання.

Потвердження безпеки продукції в ЄС, у тому числі й продукції легкої промисловості, провадиться її виробником за «Декларацією про

відповідність». Виробник може декларувати відповідність своєї продукції чинним вимогам безпеки на підставі випробувань її на різних рівнях — починаючи від своєї, відповідним чином акредитованої, випробувальної лабораторії і закінчуючи випробуваннями незалежною третьою стороною, теж акредитованою спеціальними органами на право бути такою стороною за європейськими стандартами серії EN 45000.

Такий порядок було затверджено й в Україні (Наказ Держстандарту від 10.01.1999 р. № 2), його теоретично надано чинності з 11.03.1999 р., проте механізму його практичної реалізації не було розроблено, а тому дотепер не введено у дію.

Нині на регіональному рівні (країни СНД) робиться спроба переходу до механізму потвердження відповідності товарів (послуг) держав-учасниць цієї співдружності, розроблено проект відповідної «Концепції», який подано на 20-му засіданні Міждержавної Ради з стандартизації, метрології і сертифікації, і запропоновано Програму робіт з реалізації цієї «Концепції» [5]. Ця Програма пропонує державам-учасницям (Україна входить до їх складу) до ІV кварталу 2002 р. встановити порядок розробки й затвердження переліку (номенклатури) продукції та послуг, що підлягають обов'язковому потвердженню відповідності, а до ІІ кварталу 2003 р. сформувати ці переліки. В зв'язку з цим, на наш погляд, Мінпромполітики України, в сферу діяльності якої входить легка промисловість (або за його дорученням профільні науково-дослідні інститути), повинно взяти безпосередню участь в цій роботі й бути в ній провідним.

Викладене є тільки часткою, хоча й значною, існуючих на світовому ринку правил і положень, знання яких, вміння орієнтуватися та використовувати їх є невіддільною частиною здатності вітчизняного виробника вийти на цей ринок. До таких положень належить й практичне використання гармонізованих в Україні стандартів ISO та EN на продукцію легкої промисловості.

Під час практичного виконання завдань розробленої і затвердженої Мінпромполітики України «Програми з підготовки промислових підприємств до роботи в умовах членства України в системі ГАТ/СОТ на 1999—2005 рр.» [6] доцільно було б врахувати вищезазначені проблеми і залучити до їх розв'язання провідні науково-дослідні інститути. АТ УкрНДІПВ, як головна наукова організація цього Міністерства з питань науково-технічного забезпечення легкої промисловості України, організаційно-методичний Центр з координації робіт у галузі розробки та гармонізації українських законодавчих актів з Європейським законодавством (згідно з відповідними наказами Мінпромполітики України), на базі якого Держстандартом України створено Технічний комітет з стандартизації продукції легкої промисловості ТК-125, готовий до участі в цій Програмі з метою сприяння підприємствам (насамперед, — інформаційному) у реалізації її завдань.

Заінтересованими у такій роботі мають бути як органи державної влади, так і конкретні виробники.

Список літератури

1. Результати Уругвайського раунду многосторонніх торговельних переговорів. Правові тексти. (Неофіційний переклад на російській с англійського видання, виданого Секретаріатом ГАТТ в Женеві по окончании Уругвайського раунда в июне 1994 года)
2. Commission Decision of 22 April 1996 establishing the ecological criteria for the award of the Community eco-label to bed linen and T-shirts, (96/04/EC), Official Journal of the European Communities № L116, 11.5.96.
3. Commission Decision of 17 February 1999 establishing the ecological criteria for the award of the Community eco-label to textile products (1999/178/EC), Official Journal of the European Communities, № L57.05.03.1999.
4. Commission Decision of 17 February 1999 establishing the ecological criteria for the award of the Community eco-label the footwear (1999/179/EC), Official Journal of the European Communities, № L 057.05.03.1999.
5. Биологичні інформаційні матеріали з стандартизації, метрології та сертифікації. Випуск 4. Держстандарт, Київ 2001.
6. Л.Кравченко, Легка промисловість на шляху до вступу України в Світову організацію торгівлі, журн. Легка промисловість, 2001, №4. Одержано 13.02.2002